

Sygn. akt IV U 56/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy w Tarnowie – Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Natalia Lipińska

Protokolant: stażysta Sylwia Wardała

po rozpoznaniu w dniu 19 lutego 2016 roku w Tarnowie na rozprawie

sprawy z odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 23 listopada 2015 roku nr (...)

w sprawie M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o odsetki

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje odwołującemu się M. B. prawo do wypłaty odsetek od wypłaconego wyrównania renty socjalnej od dnia 26 grudnia 2014 roku.

Sygn. akt IV U 56/16

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 19 lutego 2016 r.

Decyzją z dnia 23 listopada 2015 r., nr(...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie przepisów ustawy z dnia

27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2003 r. poz. 982 ze zm.) oraz ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, odmówił M. B. prawa do wypłaty odsetek w związku z realizacją wyroku Sądu Okręgowego z dnia 02.09.2015 r. od wypłaconego wyrównania renty socjalnej, wskazując w uzasadnieniu decyzji, że zgodnie

z art. 15 ustawy o rencie socjalnej nie ustala się odsetek za zwłokę w ustaleniu prawa do renty socjalnej i jej wypłacie. Stwierdzenie odpowiedzialności ZUS za nieustalenie ostatniej okoliczności w sprawach dotyczących przyznania renty socjalnej nie jest równoznaczne

z orzeczeniem zasądającym odsetki z tytułu zwłoki w załatwieniu wniosku o to świadczenie.

Odwołanie od tej decyzji wniósł M. B., domagając się jej zmiany i wypłaty odsetek należnych mu w związku z wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 2 września 2015 r., którym stwierdzono odpowiedzialność organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podniósł, że co prawda wyrokiem z dnia 2 września 2015r., sygn. akt IV U 1599/14 Sąd Okręgowy zmieniając zaskarżoną decyzję, przyznał M. B. prawo do renty socjalnej

i stwierdził odpowiedzialność organu za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, to wyrok ten został przez organ zrealizowany decyzją z dnia 23 listopada 2015 r. bez odsetek. Organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 15 ustawy o rencie socjalnej

w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio powołane w tym przepisie w pkt. 1 - przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a w pkt. 2 - art. 80-82, 84 ust.

6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Przepis powyższy nie przewiduje odesłania do art. 85 ustawy o s.u.s określającego warunki wypłaty przez ZUS odsetek, co oznacza, że nie ustala się odsetek za zwłokę

w ustaleniu prawa do renty socjalnej i jej wypłacie. Organ rentowy wskazał, że renta socjalna nie jest świadczeniem z systemu ubezpieczeń społecznych. Zgodnie z ustawą o s.u.s rodzaje świadczeń z ubezpieczeń społecznych określają inne przepisy. Katalog świadczeń

z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego w art. 3 ustawy emerytalnej nie obejmuje renty socjalnej. Zatem zdaniem organu rentowego stwierdzenie przez Sąd odpowiedzialności ZUS za nieustalenie ostatniej okoliczności w sprawach dotyczących przyznania renty socjalnej nie jest równoznaczne z orzeczeniem zasadzającym odsetki z tytułu zwłoki w załatwieniu wniosku o to świadczenie.

Bezsporne w niniejszej sprawie było, że M. B., urodzony (...).r., ukończył szkołę specjalną i nigdy nie pracował. W okresie od 25.09.2005r. do 30.09.2014 r. pobierał rentę socjalną. Z kolejnym wnioskiem o ponowne ustalenie prawa do tego świadczenia wystąpił do organu rentowego w dniu 19.08.2014 r.

Decyzją z dnia 06.11.2014 r., ZUS Oddział w T. odmówił mu przyznania prawa do renty socjalnej, ponieważ orzeczeniem Komisji Lekarskiej (03.11.2014 r.), która podtrzymała orzeczenie Lekarza Orzecznika (24.09.2014 r.) nie został uznany za osobę całkowicie niezdolną do pracy. Wyrokiem z dnia 2 września 2015 r., sygn.. akt IV U 1599/14, Sąd Okręgowy w Tarnowie zmienił zaskarżoną przez M. B. decyzję w ten sposób, że przyznał mu rentę socjalną od 1 października 2014 r. do 30 września 2017 r. oraz stwierdził, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Wyrok powyższy uprawomocnił się z dniem 3 października 2015 r.

Decyzją z dnia 23 listopada 2015 r. Zakład w wykonaniu powyższego wyroku przyznał odwołującemu prawo do renty socjalnej od dnia 1 października 2014 r., tj. od daty określonej w wyroku do dnia 30.09.2017 r. wraz z wyrównaniem świadczenia za okres od 01.10.2014 r. do 31.12.2015 r., bez odsetek.

Drugą (zaskarżoną w niniejszym postępowaniu) decyzją z tej samej daty odmówił wnioskodawcy wypłaty odsetek od wypłaconego wyrównania renty socjalnej.

Termin płatności przysługującego M. B. świadczenia został ustalony na dzień 25 każdego miesiąca.

(okoliczności bezsporne)

Sąd Okręgowy rozważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Kwestia sporna w niniejszej sprawie sprowadzała się do rozstrzygnięcia czy organ rentowy zasadnie odmówił wnioskodawcy wypłaty odsetek od wyrównanego świadczenia, pomimo, że prawomocnym wyrokiem z dnia 2 września 2015 r., sygn. akt. IV U 1599/14 Sąd Okręgowy w Tarnowie zmieniając zaskarżoną decyzję Zakładu i przyznając M. B. rentę socjalną na okres od 01.10.2014 r. do 30.09.2017 r., orzekł jednocześnie, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na treść art. 365 § 1 k. p. c, w myśl którego orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w przypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

Tymczasem organ rentowy, pomimo związania z mocy powyższego przepisu treścią wyroku Sądu Okręgowego, wykonał go tylko częściowo i kwestionuje obecnie jego zasadność, pomimo, że wcześniej nie zaskarżył go apelacją.

To stanowisko organu rentowego nie jest uprawnione, bowiem narusza zasadę związania stron dyspozycją zawartą w sentencji prawomocnego wyroku.

Niezależnie od powyższego nie można zgodzić się również z poglądem organu rentowego wyrażonym w odpowiedzi na odwołanie, że brak jest na gruncie obowiązujących przepisów podstaw prawnych do przyznania odsetek za zwłokę w ustaleniu prawa do renty socjalnej i jej wypłacie. Chybiony jest również argument, że brak odesłania w art. 15 ustawy o rencie socjalnej do art. 85 ustawy o s.u.s oznacza, że nie wypłaca się odsetek od tego świadczenia oraz nieprawidłowe jest stanowisko, że przemawia za tym fakt, że renta socjalna nie jest świadczeniem z systemu ubezpieczeń społecznych.

Argumentacja organu rentowego nie wytrzymuje konfrontacji z tezą oraz przeprowadzoną wykładnią przepisów dokonaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia

6 lipca 2011 r., sygn. akt II UZP 5/11. Zgodnie z zaprezentowanym stanowiskiem SN „przepis art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) ma zastosowanie w sprawach o rentę socjalną.”

W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy przeprowadził bardzo wnikliwą analizę obowiązujących przepisów. Zwrócił uwagę na tę okoliczność, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych realizuje zadanie własne, należące z mocy ustawy systemowej do zakresu jego działania (art. 68, 69 ustawy systemowej) oraz inne zadania powierzone na podstawie innych ustaw (art. 71 ust.1). Zakład może wykonywać inne zlecone zadania z dziedziny ubezpieczeń lub zabezpieczenia społecznego (art. 71 ust. 2). Zadania, o których mowa w ust. 1 i 2, Zakład wykonuje odpłatnie, na zasadach określonych w przepisach lub umowach albo

w porozumieniach zawartych z jednostką zlecającą (art. 71 ust. 3). Powierzone zadania –

w zakresie świadczeń spoza zakresu ubezpieczeń społecznych – mogą sprowadzać się do przyznawania prawa do świadczenia i jego wypłaty, jak to ma miejsce np. w art. 162 ust. 2, art. 170 ust. 3, art. 206 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej (jednolity tekst Dz. U. z 2004 r., Nr 241, poz. 2416 ze zm.) oraz właśnie w art. 12 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej (decyzję w sprawie przyznania renty socjalnej wydaje i świadczenie to wypłaca jednostka organizacyjna Zakładu właściwa ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu osoby ubiegającej się o rentę socjalną).

Sąd Najwyższy podkreślił, że na podstawie powyższego przepisu powierzono Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych także wypłatę rent socjalnych. W normatywnym ujęciu w zakresie „zadań powierzonych” mieści się także zobowiązanie Zakładu do wypłaty określonych świadczeń finansowanych z innego źródła niż Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (zlecenie wypłaty). Przepis art. 85 ust.1 ustawy systemowej stanowi o zwłoce

w przyznaniu świadczenia, nie definiując go jako świadczenia z ubezpieczenia społecznego, tak jak to ma miejsce w przypadku art. 84 (osoba, która pobrała nienależne świadczenie

z ubezpieczeń społecznych, jest zobowiązana do jego zwrotu). SN zwrócił także uwagę i na tę okoliczność, że pośrednio, poprzez odwołanie się do terminów „przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych”, ustawodawca wyraźnie wskazał, że zakres przedmiotowy tej normy wykracza poza świadczenia z ubezpieczenia społecznego i odnosi się też do świadczeń innych – zleconych do wypłaty. Ich wypłatę „zlecają” – w ramach zadań powierzonych – odrębne przepisy (ustawy), w tym przepisy o rencie socjalnej.

Sąd Najwyższy zaakcentował, że przedstawiony kierunek wykładni potwierdza również wydane na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy systemowej rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104), które wyraźnie stanowi, że akt ten określa szczegółowe zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub w wypłaceniu świadczeń, do których przyznawania i wypłacania zobowiązani są Zakład Ubezpieczeń Społecznych oraz płatnicy składek (§ 1 ust. 1) oraz, że określone w rozporządzeniu zasady wypłacania odsetek za opóźnienie w wypłacaniu świadczeń z ubezpieczeń społecznych stosuje się również do obliczania i wypłacania odsetek za opóźnienie w wypłaceniu przez Zakład świadczeń zleconych mu do wypłaty na mocy odrębnych przepisów lub umów międzynarodowych (§ 1 ust. 2).

Poza tym zakreszenie w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej przedmiotowych granic odpowiedzialności za zwłokę i objęcie nią także decyzji w przedmiocie renty socjalnej, nie wymaga zdaniem SN dodatkowego potwierdzenia w ustawie o rencie socjalnej – poprzez zwrotne odesłanie do tego przepisu ustawy systemowej. Podwójna regulacja tej samej kwestii jest zbędna.

W aprobowanej glosie do powyższej uchwały (OSP 2013/1/8) wskazano na poparcie stanowiska SN, że przepis art. 85 ustawy systemowej ma charakter ogólny. Odnosi się nie tylko do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, ale także do świadczeń zleconych do wypłaty ZUS, do których należy renta socjalna (art. 12 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej w zw. z art. 71 ustawy systemowej). Objęcie zakresem normowania art. 85 ustawy systemowej wprost świadczeń zleconych bez wyraźnego dookreślenia tego pojęcia wyłącza potrzebę nakazywania w ustawie o rencie socjalnej odpowiedniego jego stosowania w sprawach

o rentę socjalną. Przy tak ukształtowanej treści przepisu art. 85 ustawy systemowej, jeśli intencją ustawodawcy byłoby wyłączenie jego stosowania w sprawach o rentę socjalną, stosowanie tego przepisu powinno zostać wyłączone wprost w ustawie o rencie socjalnej, tym bardziej, że ustawa ta weszła w życie w trakcie obowiązywania art. 85. Powyższy wniosek pozostaje w zgodzie z dyrektywą wyrażoną w § 4 ust. 1 ZTP (rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie Zasad techniki prawodawczej), zgodnie z którą w ustawie nie można powtarzać przepisów zamieszczonych w innych ustawach. System prawa ma tworzyć spójną całość, dlatego istnienie w nim wielu przepisów o tym samym zakresie regulacji i tej samej rangi jest zbędne. Przytoczone argumenty zdaniem glosatorki uzasadniają wniosek, że wyłączenie stosowania art. 118 ust. 1a w zw. z art. 85 ustawy systemowej do renty socjalnej byłoby nie tylko sprzeczne z wykładnią językową, systemową i funkcjonalną przywołanych przepisów, ale ograniczałoby również konstytucyjne prawo do zabezpieczenia społecznego oraz konstytucyjną zasadę równości.

W świetle powyższej wykładni, którą Sąd Okręgowy w pełni podziela organ rentowy obowiązany był do wypłaty odsetek od wypłaconego wyrównania renty socjalnej.

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 12, poz. 104) – odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń – do dnia wypłaty świadczeń, z uwzględnieniem ust. 2 – 5. W świetle ust. 2 § 2 powołanego rozporządzenia, okres opóźnienia w ustaleniu prawa do świadczeń i ich wypłacie, dla których przepisy określające zasady ich przyznawania i wypłacania przewidują termin na wydanie decyzji, liczy się od dnia następującego po upływie terminu na wydanie decyzji. Okres opóźnienia w wypłaceniu świadczeń okresowych liczy się zaś od dnia następującego po ustalonym terminie ich płatności (§ 2 ust. 4). Stosownie zaś do dyspozycji art. 118 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1 – 3 stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 5, statuującego zasadę, zgodnie z którą wypłata świadczenia wynikająca z przedmiotowej decyzji następuje

w najbliższym terminie płatności świadczeń albo w następnym terminie płatności, jeżeli okres między datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji a najbliższym terminem płatności jest krótszy niż 30 dni.

Ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji przyznającej wnioskodawcy prawa do renty socjalnej stanowiło w niniejszej sprawie orzeczenie Komisji Lekarskiej z dnia 3 listopada 2014 r. Skoro zaś najbliższy termin płatności świadczenia rentowego ustalono

w jego przypadku na dzień 25-go każdego miesiąca, to tym samym oczywistym było, że okres pomiędzy datą wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji czyli dniem 3 listopada 2014 r. a najbliższym terminem płatności, tj. dniem 25 listopada 2014 r. wynosił 22 dni, a zatem był krótszy niż 30 dni, to tym samym w myśl art. 118 ust. 5 ustawy

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłata należnej wnioskodawcy renty socjalnej powinna nastąpić w następnym terminie płatności, tj. w dniu 25 grudnia 2014 r. Tym samym to właśnie dzień 25 grudnia 2014 r. był dniem, w którym świadczenie rentowe wnioskodawcy powinno zostać wypłacone. W tej sytuacji, mając na względzie dyspozycję § 2 powołanego rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczeń społecznych organ rentowy pozostawał w zwłóce od dnia 26 grudnia 2014 r., jako dnia następującego po ustalonym terminie płatności należnej wnioskodawcy renty socjalnej.

Mając na uwadze powyższe rozważania oraz przepisy prawa materialnego stwierdzić należało, że odwołanie jest uzasadnione. Dlatego w oparciu o przepis art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd zmienił zaskarżoną decyzję przyznając prawo do wypłaty odsetek od wypłaconego wnioskodawcy wyrównania renty socjalnej przyznanej na podstawie prawomocnego wyroku.